

Privatum 20 1382P/20
COLLEGIVM LOGICVM,
ET VERE PERIPATETICVM, CVM
Responſionum momentis ad præcipuas obje-
ctiones, in Actibus Disputationum singula-
rum motas.

Dirigente
MATTHÆO SAXONE Iglaviense, Scholæ Leu-
schoviensium p. t. Rectore,

Opponentibus & Respondentibus successivè:

<i>Iohanne Fabri Trans: Oeco:</i>	<i>Petro Zabelero iun: Scep:</i>
<i>Adamo Severino Scepustio.</i>	<i>Daniele Knisnero Scep:</i>
<i>Godefrido Faschang Moravo.</i>	<i>Georgio Urbani Trans:</i>
<i>Georgio Ibuci Trans:</i>	<i>Laurentio Mauritio Bel: Sc:</i>
<i>Tobia Crucigero Moravo.</i>	<i>Elia Iakisio Bilicens: Sil:</i>
<i>Bartholomæo Wachsmanno P.</i>	<i>Francisco Keczer Hanos: H:</i>

*Qui Logices vitat Studium, temnitque superbè,
Thesaurum temnit maximum, S' inde dolet.
Non ullus, verè qui condoleat vè gemat vè:
Quod malè sit factum, singuli ubique ferunt.
Discito multorum exemplo sapere, atque subindè
Quid Logicum sanctâ sedulitate lege.*

M. S. I.

LEVTSCHOVIÆ,

Typis Laurentii Brewer, Anno Christi M. DCxxix.

" Régi nyomatványok, Lőcse, evang. : "
/314.ig.j./

ADMODVM REVERENDO,
 CLARISSIMO ET DOCTISSIMO VIRO,
 Domino M. PETRO ZABLERO, v. Reg: & Liber:
 in superiori Hungaria, Civitatum, nec non Oppidi Saaros
 Superintendenti, ac 24 Regalium, in Comitatu Scepusi-
 ensium, Seniori, Ecclesieque Leutschoviensium Pa-
 stori, ac Scholae ibidem Inspectori, longè
 dignissimo.

MAGNIFICO ET SPECTABILI DO-
 mino FRANCISCO RHEDEI, Privigno longè cha-
 rissimo Illustrissimi Comitis STEPHANI BETHLEN
 ac Gubernatoris Transylvaniae.

Item:

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS ET
 Prudentissimis viris: Domino Casparo Pistorio, Reipubl.
 Schemnicensium Assessori, facile primario: Domino Abraha-
 mo Unverzagt, eiusdem Reip. Notario publico: utriq; Scho-
 larckæ dignissimo ac Promotori suo, summè colendo.

Scholæ, Admodum Reverende Domine Inspector, Magnifice &
 Spectabilis Domine, vosq; Nobilissimi & Amplissimi viri, ideò
 institutas esse constat, ut in iisdem, tanquam sacratissimis Templis,
 Iuventus de DEO & de rebus maximis erudiretur. In rebus illis
 maximis, præsuppositâ tamen verâ pietate, est etiam Logica, quæ satis exerceri
 nunquam potest, adeo, ut Doctissimi quique, certaminibus Adversariorum
 quippe impliciti & intricati, crebrò fontes Logicos adeant, ex iisdemq; neces-
 sarium quod est hauriant. Multo magis Iuventus Studiosa, monentibus Super-
 rioribus, hoc facere tenetur. Ego pro virili mea parte, ex officio, subindè
 moneo, & adiuro, Deamq; oro, ut saniorum Studiorum (Logicorum etiam)
 propugnatores diu conservare velit: quod Schemnicum cum essem, semper in
 votis meis habui, Leutschoviâq; semper habeo. Accipitote, Patroni colendis-
 simi, quod in privatis Exercitijs nuperis inter varios variorum sermones Po-
 liticos natum est Logice, ac sapetote. V. Leutschoviae, die 1. Maii A. 1629.
 Matthaus Saxo, Scholæ ibidem R.

" Régi nyomatványok, Lőcse, evang. : "
 /314. Ig. J. /

THE

Væcun
 item in L
 mnia salte
 que iam d
 to habent

2. Ipse autem Syll
 minorem & medium ter
 quarum certâ combinati
 Figura cum omnibus est
 pervacanea, exploditur
 cessarijs ac sempiternum
 libus contingenter concl

3. Vfus Syllogistic
 in docendo: 3. in refuta

4. In conferendo h
 nihilominus tamen confi
 do totius hujus Univerfi
 dierum ac noctium: qui
 rum similibus: nonne sta
 sarum: Totum hoc Vni
 qua causa efficiente (cum
 que erit potentior & vali
 ducere non potuisset: 2
 ex liberrima voluntate ef
 eundem ex eadem liberr
 fecit certissimum, in verb
 Cœlum & Terra transibu
 adhuc sit temporum, die
 vis animalium successio.

5. Vfus Syllogistic
 eto jam, quod ostendend
 diosam juventutem direc

6. Versiculi illi ita
 Navita stultici
 Quum da
 Sic si quis certâ
 Sed monie

20

THESES LOGICÆ.

I.

Quæcunque in Prædicabilibus & Prædicamentis, item in Libro de Interpretatione, prolixè continentur, illa omnia saltem faciunt ad optatiorè Syllogismi confectiōnem. Ideoque iam dicta præparatoriorum quorundam loco non immeritò habentur.

2. Ipse autem Syllogismus est vel formaliter talis: à longè, per majorem, minorem & medium terminum: in propinquo verò, per Propositiones, quarum certâ combinatione, beneficio Terminorum, Prima, Secunda & Tertia Figura cum omnibus est Modis: (Nam Quarta Figura Galenica, utpotè supervacanea, exploditur): vel consideratur materialiter, prout primò, in necessarijs ac sempiternum veris, parit Demonstrationem: 2. prout in probabilibus contingenter concludit: 3. prout in Sophisticis captiosè arguit.

3. Vfus Syllogistici hujus negotij est 1. in conferendo aut disputando: 2. in docendo: 3. in refutando: quod iam Laconicè ac concisè monebimus.

4. In conferendo hoc pacto: Disputaturus cum aliquo, Logicè docto, nihilominus tamen confidenter & præfractè negante, futuram tandem aliquando totius hujus Vniversi dissolutionem: quia perpetua vicissitudo temporū, dierum ac noctium: quia continua successio quorumvis animalium, & aliorum similium: nonnè statim ita argumentaberis contra eundem ex Loco Causarum: Totum hoc Vniversum datur (quod negari non potest): ergò ab aliqua causa efficiente (cum nihil à seipso fiat naturaliter): illa causa efficiens utique erit potentior & validior hoc suo effecto: aliàs hunc suum effectum producere non potuisset: 2. Illa causa efficiens, potenter ac eminenter talis, prout ex liberrima voluntate effectum hunc produxit, ac huc usque conservavit: ita eundem ex eadem liberrima voluntate sua destruere potest. Decretum autem fecit certissimum, in verbo suo, de destructione totius hujus Vniversi: Luc: 21. Cælum & Terra transibunt. Ergo destructio illa tandem est certò futura, licet adhuc sit temporum, dierum ac noctium vicissitudo: licet adhuc sit quorumvis animalium successio.

5. Vfus Syllogistici hujus negotij est deindè in docendo, hoc quidem pacto jam, quod ostendenda Distichorum, sub finem Logicæ Bartholini ad Studiosam juventutem directorum, Analysis & Resolutio.

6. Versiculi illi ita habent:

Navita stultitiæ reus est, qui hinc indè vagatur,
Quum datur, ad portum tendere, recta via,
Sic si quis certâ possit ratione doceri,
Sed monita Artificis nullius esse putat.

A 2

" Régi nyomtattérnyok, Lőcse, evang. : "

3

Te non vis igitur falli, Lectissima Pubes,
Hunc Librum vigili volve revolve manu.
Is, demis scrupis, verum tibi reddet apertum, &
Certus erit dubiæ duxque comesque viæ.

7. Autor est horum Distichorum Erasmus Ericus Assenius, Danus. Is igitur quosvis, ad arcem Philosophicam Peripateticè contendere volentes, sollicitè ibidem adhortatur ut Logicam Bartholini diligenter evolvant: quòd in dubiis promptè faciat verum cernere.

8. Syllogismus indè talis est: Quodcumque scriptum, demis scrupulis & dubiis, promptè facit verum cernere, illud scriptum sedulò ac diligenter volve vendum. Verùm est Antecedens de hoc scripto Logico. Ergò & Consequens.

9. Minor hujus Syllogismi saltem habetur in additis Distichis, ut & Conclusio. Majoris, omisæ tamen, Connexio, appositio illustratur simili: Vt Stultus est nauta, qui negligit aut contemnit directè viam ad portum monstrantem (cum sequi possit, non obstantibus scopulis aut alijs ejusmodi): sic etiam is, qui negligit aut contemnit directè viam ad negotium Logicum monstrantem aut ostendentem. Atqui Stultitia ejusmodi Nautæ certas secum vehit poenas, ut multis tandem ambagibus & laboribus cogatur is ad portum contendere. Ergò etiam inconsiderata ratio facit in ejusmodi Logices Studioso, ut hinc indè abreptus, vel in scopulum ignorantiae impingat, vel umbram tandem pro verâ cognitione ostendet aut venditet.

10. Si Dispositionem Enthymematicam, tanquam compendiosiore, spectes, occultatio Methodi est hoc in loco gemina. Nam 1. Consequens præponitur Antecedenti: 2 est & ibi quædam translocatio: quòd illustratio præmittatur Illustrato: simile scilicet antevertit id, cujus causâ Cõparatio instituta.

11. Vfus tandem Syllogistici hujus negotij est in refellendo seu refutando, hoc quidem pacto iam: Sit (verbi causâ) ita statuens falsò: Duos hosce fines (Cognitionem & Actionem) ita invicem esse permixtos, ut neq; in Contemplativis Cognitionis absque Actione, neque in Practicis Actio absque Cognitione esse possit.

12. Probatio constat Exemplorum Inductione: Grammaticæ, Rhetoricæ, & Logicæ finis est (inquit Antagonista) Theoria, ut scilicet cognoscamus rationem purè loquendi, ornatè dicendi, & benè differendi, seu, in discernendo verò à falsoratione benè utendi. Atqui Artium illarum (ita jam dictarum) verè Studiosus in hac cognitione non subsistit, sed ad Praxin progreditur, sermonem purum & ornatum formandò, prudentem de rebus dissertationem instituendo, veritatis inquirendæ causâ. Ergò in Grammaticâ, Rhetoricâ & Logicâ Cognitionis respicit Actionem & Actio præsupponit Cognitionem, hoc est, alterum sine altero esse non potest.

13. Scopus Antagonistæ est, ostendere velle, quòd Divisio Scientiarum in Contemplativas & Practicas rectè non habeat: cum modò allegata ostendat Contemplationem & Actionem ita arctè coherere, ut ab invicem divelli non

si non possint. Ergò etiam cohererunt, & tantum non

14. Intellectio hoc Alata: cum plura aliàs per instrumentalibus confunditur pars rem aliquam pertractat atqui Grammatica, Rhetoricæ symbola & notionem philosophiæ, sed saltem sunt Distichis & per consequens, non per & Logicæ, dividi in Scientias

15. Deindè, Cognitio benè utendi, non est utilis ipse purus sermo, ipsa producta veritas ipsa est philosophiæ. Ergò non quivis finis, hoc in loco requiratur, ut xeos sive Actionis.

16. Tertiò: Cognitionis, sed destinatum quod id quod in Grammatica ad ultimum finem verè est ponendum.

17. Sit aliud Exemplum (quicumque tandem ille simul sit capax Novilunij & duplicitas unius ejusdem quilibet Mensis notet reperiarius (vel quilibet Mensis, partim verò Februarius)

18. Quid hinc Logice considerari posse. Ita Mensium doctrinam ex & computandos esse Anodos, & quandò Lunæ tercalari, quo Sol & Lunæ thematico Logicus, apud nos: ut factum Anno 1711 Novilunia, die primâ & primâ & ultimâ die ejusdecim erit ferax Plenilunij proximè, tredecim ferax

" Règl ny omtatvénok, Lócse, evang. : "
/314.ig.j./

si non possint. Ergò etiam quævis Contemplativa & Practica alia ita arcte
cohærebunt, & tantùm non conspirabunt.

14. Intellecto hoc Adversarij Scopo, respondendum erit ad Exempla ala
lata: cum plura aliàs ponantur. Nam i. ipsa Philosophia cum Disciplinis Ins
strumentalibus confunditur, & hæ vicissim cum illa. Omnis Philosophiæ
pars rem aliquam pertractat (Pererius, Zabarella & alij hoc in loco videantur):
atqui Grammatica, Rhetorica & Logica non circa ipsas res, sed saltem circa res
rum symbola & notiones versantur: ergò non sunt genuinæ partes Philosop
hiæ, sed saltem sunt Disciplinæ, ipsi Philosophiæ famulantes ac inservientes,
& per consequens, non potest Philosophia, respectu Grammaticæ, Rhetoricæ
& Logicæ, dividi in Scientias Contemplativas & Practicas sive Activas.

15. Deindè, Cognitio rationis purè loquendi, ornatè dicendi & ratione
benè utendi, non est ultimus finis in Grammatica, Rhetorica & Logica, sed
ipse purus sermo, ipsa ornata dictio, & in apertum atque in apertam lucem
producta veritas ipsa est demùm ultimus finis Grammaticæ, Rhetoricæ & Los
gicæ. Ergò non quivis finis pro labitu proponendus: cum respectu ultimi fi
nis, hoc in loco requiratur oppositio Cognitionis vel Contemplationis & Pra
xeos sive Actionis.

16. Tertio: Cognitio rationis purè loquendi, non est ipse finis Grammas
ticæ, sed destinatum quid ad finem Grammaticum, hoc est, non est ultimum
id quod in Grammatica intenditur, sed quoddam duntaxat medium, per quod
ad ultimum finem verè demùm pervenitur. Ergò medium pro fine ipso non
est ponendum.

17. Sic aliud Exemplum Refutationis. Dicat Adversarius quispiam,
(quicumque tandem ille sit), fieri non posse, ut unus idemque Mensis duorum
simul sit capax Noviluniorum: quia aliàs unitas & identitas Mensis colleretur,
& duplicitas unius ejusdemque Mensis adsereretur: quod inconveniens: cum
quilibet Mensis notet tempus, quo Luna totum circuit Zodiacum. Ergò Janus
arius (vel quilibet Mensis alius) tantummodò talis, non autem partim Janus
arius, partim verò Februarius, &c.

18. Quid hic Logicus? Ostendit, unam eandemque rem aliter atque alie
ter considerari posse. Itaque consulit, Astronomos esse adeundos, ut ipsi veram
Mensium doctrinam expriment. Docebunt ipsi, Menses aliter considerandos
& computandos esse Anno Lunari communi, qui complectitur 12. Menses Sys
nodicos, & quandò Luna duodecies Soli cõjungitur: aliter Anno Lunari In
tercalari, quo Sol & Luna decies ter conjunguntur. Ergò concludit cum Mas
themático Logicus, apparenter tum tredecim sunt Menses uno eodemque An
no: ut factum Anno 1628. præcedente: quia eodem Mense Julio duo erant
Novilunia, die primâ & penultimâ. Anno hoc 1629. erunt duo plenilunia,
primâ & ultimâ die ejusdem Novembris. Ergò idem hic Annus præsens tre
decim erit ferax Pleniluniorum (vide Herlicium & alios) quomodo præcedens
proximè, tredecim ferax fuit Noviluniorum.

" Régi nyomatványok, Lőcse, evang. : "

5

19. Idem planè ostendi posset in alijs etiam scientijs & disciplinis: cum Logica dicatur propterea Instrumentum Instrumentorum, quod ejus usus latissimè pateat.

20. Itaque rectè faciunt, qui studio Logico operam strenuam sunt navantes, quippè cognituri certò (si modò etiam sobrijs admonitionibus locum reliquerint tantisper, donec fundamentum probè ibidem posuerint) se tempus & sumptus benè ita collocasse.

Momenta Responsonum Disputationis 1. brevioris.

1. Quod Prædicab: Prædicam: & alia talia, respectu ultimi finis Logice et atque interni, sint saltem præparatoria, hoc est, facientia ad optatiorem & feliciorem syllogizandi rationem. Eadem illa, in se & in præceptis suis considerata, aliam merentur denominationem: quod non est ut distreamur.

2. Quòd Aristoteles non peccarit, Definitionem Logicæ expressè non ponens: quia eandem implicitè posuit, & per totum Organon satis eruditè distripserit.

3. Quod Interpretes Aristotelis non sint doctiores ipso Aristotele: quia nisi Aristoteles eandem Logicæ Definitionem implicitè posuisset in Organo, ipsi Interpretes ejus nuquam inde eruisent.

Ex Disputatione 2.

1. Ens de Substantia prædicatur primariò & intrinsecè: de Accidente vero, sive de reliquis 9. Prædicam: extrinsecè & secundariò seu minus principaliter. Ergò non est Univocum & æquale genus Prædicamentorum, sed saltem Analogum & per similitudinem quampiam tale.

2. Genus, ut Prædicabile, superat Speciem. Tota autem Speciei essentia considerata (quia superadditam habet differentiam ipso actu, quam differentiam genus tantum habet potentiã) plus complectitur, quam genus. Distingueendum itaque inter Speciem prædicabilem & subicibilem, &c.

3. Mas & Fœmina, ratione sexus, specie quidem differre videntur: subiecti tamen respectu, non nisi ex accidenti differunt.

4. Hominem cum ambitu & complexu maris & fœminæ, esse generale quid Prædicabiliter, negatur: quia Mas & Fœmina revera non sunt specie diversum quid: interim homo, complectens utrumque sexum, potest dici quid generale, sed in laxa acceptione aut significatione.

5. Dari possunt talia accidentia, quæ sine subiecti corruptione adesse non possunt. Ergò Accidentis Definitio, tanquam strictior, est vitiosa. Nam Mors & Combustio adesse non possunt, nisi subiectum simul corruptatur. Resp. Mors & Combustio non sunt propriè accidentia, sive etiam prædicata accidentia, respectu eorum, quæ morti & corruptioni subjacent, sed sunt opposita prædicata suis subiectis sive repugnantia. Ergò etiam ut repugnantia enuntiantur de subiectis. Neque opus est additione Sexti Prædicabilis, quod fortassis diceretur Repugnans (si tamen etiam revera daretur): quia Privationes & Negationes ad Accidentium prædicationes reduci possunt.

Ex Di-

" Régi nyomatványok, Lőcse, evang. : " /314.ig.j./

1. Non omne dirigens præstantius præstantiâ ber dirigente: verbi vstante, noctu jens, poss tenebrosam, dirigere gente, facit ad præstantis lucernam accenditionis, quàm Do

2. Logica dirigens Creatione non opus habet. Respectu itaque Logica quid præstantiendas illas tenebras.

3. Logica non contentam eruendi veritatem examinandam relinquere applicata, Theologico, &c. committit digne

4. Quod suo certum. Præparatoria quia eò faciliorem causam nutrimentum ab it concoctionibus, hisque quam parium attendat Prædicab: & Prædicab: modò limitibus, quogio Syllogistico, horeti solertia & dexteritate

1. Gratia, misericordia: quia cum quam ita prædicari potest DEo hacce ratione præjam est recipitatio: Quordia, justitia, &c. & què verè Deus. Igitur necesse est verò dico: Homo emè fieri potest, ut quodissimi sunt prædicandi

2. Distingueendum dicitur respectu subiecti ad

Ex Disputatione 3.

1. Non omne dirigens præstantius eo, quod dirigitur, & quidem non est præstantius præstantiâ simplici: quia non omne directum opus simpliciter habet dirigente: verbî vulgaris causâ: Ex convivio cum famulo, lucernam gestante, noctu jens, posset ipse accensam gestare lucernam, atque ita viam, aliâs tenebricosam, dirigere. Ergo quod famulo utitur, lucerna accensa viam dirigente, facit ad præstantiam ex Convivio euntis, non autem ad præstantiam gestantis lucernam accensam: cum utique servus, quâ servus, inferioris sortis & conditionis, quâm Dominus.

2. Logica dirigit Intellectum non ratione essentiali, quæ utique ex prima Creatione non opus habet dirigente, sed ratione vitiositatis, quæ Intellectui adhæret. Respectu itaque vitiositatis illius, quæ tenebras offundit Intellectui, est Logica quid præstantius, utpotè quæ facit, tanquam clara lux & fax, ad discutendas illas tenebras.

3. Logica non considerat veritatem ipsam, sed saltem modum ostendit quendam eruendi veritatem, quam, prout in se habet, deindè excutiendam aut examinandam relinquit Metaphysico. Quod si autem est veritas certæ materiei applicata, Theologicæ, Physicæ, vel aliâ etiam, tandem Theologo, Physico, &c. committit dîjudicandam.

4. Quod suo certo modo dicitur præparatorium, non statim est supervacaneum. Præparatorium quid est cibi masticatio, neque tamen est frustranea: quia eò faciliorem causatur concoctionem in ventriculo, in Epate, &c. Nam cum nutrimentum ab initio cum corpore nutriendo pugnet, opus est varijs concoctionibus, ijsque subigendum est, ut, pristina forma amissa, novam aliam quam paritum alendarum suscipere possit. Neque præparatio illa Logica in Prædicab: & Prædicam: alijsque similibus, prorsus frustranea est, si arctioribus modò limitibus, quam quidem vulgò fieri solet, circumscribatur, & in negotio Syllogistico, hoc est, in conficiendis & resolvendis Syllogismis majori solertia & dexteritate adhibeatur.

Ex Disputatione 4.

1. Gratia, misericordia, justitia, &c. non sunt in Deo, ut in Homîibus, accidentia: quia cum Dei Esse sit simplicissimum, idcirco de DEO nihil quicquam ita prædicari potest, quod Accidentis rationem subeat: sed quicquid de DEO hacce ratione prædicatur, essentialem constituit prædicationem. Inde etiam est reciprocatio: Quicumque est Deus verè, illè ipsissima est gratia misericordia, justitia, &c. & quicumque ipsissima gratia, misericordia, justitia, &c. est verè Deus. Igitur necessaria est prædicatio, quando dico: Deus est justus: quâs tunc verò dico: Homo est justus: est saltem prædicatio contingens. Inde optime fieri potest, ut quod in homine accidens, in DEO sit essentiali: quia diversissimi sunt prædicandi modi, &c.

2. Distingvendum inter proprium Prædicamentale, nempe, quod ita dicitur respectu subjecti ad Categoriâ, & inter proprium, quoad existentiam:

„ Régî nyomatványok, Lócse, evang. : ”
/314.ig.j./

7

quod proprium ita vocamus, respectu inhaesionis. Illud includit non tantum accidentale, verum etiam essentialia: hoc tantum habet accidentale proprium. Distinctionis hujus finis est, ut inter propria etiam numerare possimus essentialia Dei attributa: quae sane accidentia divinae substantiae iudicanda non sunt, quippe in quam nullum omnino cadit accidens: sed essentialia sunt, imò etiam essentia Dei ipsa: atque illa Humanitati adsumtae per Unionem communicata dicuntur in Loco de Persona Christi.

Ex Disputatione 5.

Quòd tribus partibus Logices, secundum tres mentis operationes, non sit opus: cum nullum dari possit obiectum, Logicè tractandum, quod non vel ad partem communem vel ad partem propriam referatur. Ideoque tres mentis operationes dictis duabus partibus satis sufficienterque informantur.

Ex Disputatione 6.

1. Ipsi Logicae artificium omne non denegamus, sed solummodò id, quod cum externo opere sive symbolo conjunctum, detrahimus. Logicae habitus utique est internus: Ergò quicquid Logicus, ut Logicus, producit, intrinsecum quid est, nisi fiat secundaria quapiam ratione & consideratione extrinsecum.

2. Genus exactè non definitur, sed qualicumque modo describitur: quia Generis (hujus Prædicabilis) genus propinquum dari non potest, & si semper Generis genus daretur, processus in infinitum institueretur: quod non saltem absurdum, verum etiam planè impossibiliè.

3. Si Deus, Angeli, & Canes eo prorsus modo sunt Medici, quo homo est Medicus, tunc humano more Medicum esse non est proprium solius speciei Humanæ. Atqui Deus, Angeli, & Canes longè alio modo sunt Medici, quàm quidem homo est Medicus. Ergò humano more & humana voluntate atque intentione Medicum esse, solius speciei humanæ est proprium. Minor probatur. Nam 1. Deus non est Medicus per potentiam ad actum, ut homo: quia in Deo nihil est potentialitatis, tanquam in Ente omnium simplicissimo & perfectissimo. 2. Raphaël Angelus (Tob: 6.) non egit ex Professo Medicum, sed ex improvise consilium saltem suppeditavit Medicum. Aliud igitur est, ex habitu Medico Medicum esse: aliud, instar alicujus Medici, suppeditare consilium. Vbi etiam distingvendum venit inter Medicinam merè humanam & inter Medicinam Angelicam aut planè divinam. Vtique corporalia Medicamenta ad pellendos Diabolos nihil afferunt præsidij: Mat: 17: at qui per cordis particulam, ventre capti piscis exemptam, & carbonibus vivis impositam, abactus est Diabolus à Sponsa Tobia, consulente Raphaële: Tob: 6. & 12. Ergò non fuit corporale Medicamentum, & per consequens, Angelus Raphaël non fuit corporalis Medicus, neque in ipso fuit hoc pacto medendi habitus, sed uberius quid ac sublimius: indè c. 8. Tobia expressè habetur, quòd, posita parte secoris illius super carbones vivos à Tobia, Raphaël Angelus apprehenderit Diabolum & religaverit illum in deserto superioris Egypti

29/3
§. 3. Idem planè sentiend de visu indè recepto: To non possunt ex habitu me hæc, Canes linctibus suis vulnera (non tamen quæ non nisi per accidens sana præstant canes, quantum gando. 3. Canes lingua adulandi & quocunq; mgerent: nihilominus tamen us: Lib: 16.

1. Distingvendum i tas numerica simpliciter, dens: quia notat quodda Sacrosancta autem Trinit accidens: quia Triâ hæc ex subjecto & accidentibus posuit.

2. Divisio in Substantia: atqui Deus, tanq composuit: Ergo non pe non potest nisi Analogicè aliquid, quod in propor nundationibus subjectum tur: propriè loquendo, i genus habet: sed est subltio aut notio locum non in

3. Doctrina Nomin considerandi modis, non Bartholinus num: 291. &

1. Logica non nude e tus Intellectualis, sed etiam ens, &c. Ergo est quidem pars.

2. Bonitas Logicae no Inusitata ratione terminoru

" Régl nyomtattványok, Lőcse, evang. : "
/314. ig. j. /

20

¶ 3. Idem planè sentiendum de piscis felle, oculis Tobiae senioris applicato, & de visu inde recepto: Tob: 11. 33 — Canes cum destituantur Intellectu, idcirco non possunt ex habitu medico agere, quando ipsi sunt vulnera lingentes. Ad hæc, Canes linctibus suis, non voluntarijs, omnium primò, sed imperatis, vulnera (non tamen quævis etiam) à purulenta saltem materia præservant, & non nisi per accidens sanant, quodocunq; sanant. Ergò lingendo tantum ipsi præstant canes, quantum alijs quicunq; sanè homo præstaret, simpliciter purgando. 3. Canes lingunt non intentione sanandi aliquod vulnus, sed gratia adulandi & quocunq; modo placendi. 4. Quamvis Canes ulcera Lazari lingerent; nihilominus tamen ipse ex ijs, alijsq; symptomatibus, tandem mortuus: Lib: 16.

Ex Disputatione 7.

1. Distingvendum inter Trinitatem & Sacrosanctam Trinitatem. Trinitas numerica simpliciter, respectu quaternitatis, quinitatis, &c. utique est accidens: quia notat quoddam adjunctum ejus, quod habet partes extra partes. Sacrosancta autem Trinitas, respectu unitatis essentialis divinæ nullo modo est accidens: quia Trias hæc unius essentialis divinæ neq; ex materia & forma, neq; ex subjecto & accidentibus compositum quiddam notant, quod DEVS esse possit.

2. Divisio in Substantiam & Accidens respicit ex materia & forma constantia: atqui Deus, tanquam Ens simplicissimum, non est ex materia & forma compositus: Ergo non potest hac Divisione comprehendere, & per consequens, non potest nisi Analogicè ad Prædicam: Substantiæ referri: quia in Deo est aliquid, quod in proportionem seu in similitudinem quadam fit in quibusdam Enunciationibus subjectum, & de ipso aliquid, tanquam de subjecto, prædicatur: propriè loquendo, ut Deus nec species nec genus est, sic nec speciem, nec genus habet: sed est substantia prima & simplex, ita, ut ibi generis & speciei ratio aut notio locum non inveniat.

3. Doctrina Nominis & verbi Logica atque Grammatica, pro diversis considerandi modis, non importat ullam confusionem: uti eleganter ostendit Bartholinus num: 201. & sequenti.

Ex Disputatione 8.

1. Logica non nude est Ars (latè sumta) vel potius, non est tantum Habitus Intellectualis, sed etiam Instrumentalis, secunda Noëmata ex primis efficiens, &c. Ergo est quidem Instrumentum Philosophiæ, non autem ejusdem pars.

2. Bonitas Logicæ non consistit in præceptis Logicis, nova quadam ac iustificata ratione terminorumq; vetustissimorum immutatione aut etiam transpositione

B

positio

" Régi nyomatavényok, Ibbese, evang. : "

9

positione congestis, sed in præceptorum Logicorum veritate ac utilitate, respectu utentium Logicâ sobriè ac solidè.

3. Manus non est per se substantia, sed quiddam saltem substantiæ humanæ. Ergo non est tanquam substantia in subjecto, sed tanquam integrale quiddam in suo integro.

4. Sanguis est in vena, non ut substantia in subjecto Physico, sed tanquam locatum in loco, vel tanquam contentum in continente.

5. Bonitas de DEO dicitur necessariò, tanquam essentialè quid: in homine verò est quiddam accidentarium & contingens (vide supra Dispu: 4.) Ergo his diversis respectibus fieri potest, ut quod in uno Accidentis, in altero sit Substantia vel quiddam essentialè.

Ex Disputatione 9.

1. Sumus quidem naturâ Logici & Rhetores, sed magnâ cum hæsitacione atque imperfectione: itaque ad perfectionem aliquam (quæ quidem in hac fragilitate datur) contendentes, præceptis, cum Logicis, tum Rhetoricis, conamur supplere defectû, qui ex mandati, omnium primi & severissimi, transgressione miserabili & horrendâ ortum suum trahit infelicissimè: Gen: 6. & 8.

2. Locatio prior est duratione, ordine naturæ. Quando autem tractatio Prædicamenti Quando præponitur tractationi Prædicamenti Vbi, sit hoc communi Logicè scribentium aut proponentium serie atque ordine: quamvis utrumque videre sit in Bartholino nostro, num: 177.

3. Individuum, tanquam basis & fulcrum Prædicabilium, præpositum fuisset in Doctrina Prædicabilium, nisi ad uberiores Speciei declarationem ipsa Individui tractatio fuisset judicata magis necessaria. Ac ibi etiam sustinere potest vicem alicujus fulcri Prædicabilium.

Ex Disputatione 10.

1. Si Logica esset Totum Perfectionale seu Totum perfectionis, tum partes à se procul haberet remotas: atqui est totum quid per multitudinis denominationem (ut illa multitudo habeat partium rationem): ergo potest in partes dividi. Exemplum Totius Perfectionalis, utpotè partium expertis, daretur jam triplex, in primo, secundo & tertio gradu, hoc est, in DEO ipsomet, in Angelis (seu Philosophicè, in Intelligentijs) in Animabus Humanis, &c. nisi properandum esset ad alia.

2. Logicus non est sciens præcisè propter Logicam: quia in Demonstratione, (quæ aliàs scientiam generat, monstrato scilicet sciendi modo) non est sciendi necessitas absoluta & simplex, sed saltem hypothetica & ex præsuppositione finis orta. Nam uti habet Bartholinus noster num: 5. Logices simpliciter loquendo necessarium non est, Syllogismum formare: ergo etiam, simpliciter lo-

" Régi nyomatavérnyok, Lőcse, evang. : "

ter loquendo, nec demonstrativum: quod si generis Speciei fuerint sapientes, sticæ argumentari artificio in publico non ipsam nobis endi hinc & ibi ad beneficio præcuntis am apparet, Logice pellatione, satis la telligatur.

3. Multiplicata, prout Indico solo distingvi plus differentia, quæ & in eadem serie) aliquid conferret non deprehendat potè quæ non sunt

4. Ex multiplicata Speciei: cum illa differentia numeri

5. Sol non prout modo unicus commissa. Nam quibus, numero differentia prædicant quæ tota adest, se (non datis aut non dicæ, quæ actualiter Sol non prædicetur tamen inest Soli apud differentiis, si Bucolicis (Sæpè e Metonymicum: cui significant.

6. Syllogismus dividua non esse Specifica, priori sup

ter loquendo, necessarium non est, formare Syllogismum Apodicticum & Demonstrativum: quia quod de genere revera dici potest, id etiam de qualibet eius generis specie rectè dicitur. Cum igitur, ante ipsum Aristotelem, plurimi fuerint sapientes, qui verum eruerunt ac defenderunt sine adminiculo Syllogisticae argumentationis, ab Aristotele demùm magno labore inventæ ac multo artificio in publicum productæ. (2. Elench: Sophist: c. ult.); idcirco Logica non ipsam nobis per se confert scientiam, sed saltem ostendit modum perveniendi hinc & ibi ad scientiam, & quidem multò commodius eò perveniendi, beneficio præeuntis nobis Aristotelis in præclaris adinventionibus suis. In eò etiam apparet, Logicam, propriè loquendo, non esse scientiam, nisi scientiæ appellatione, satis laxâ & latâ, quæcunque notitia præceptionum Logicarum intelligatur.

3. Multiplicatio Individuorum in Specie fit saltem ratione differentiæ numericæ, prout Individuum quodque una quædam res singularis est, quæ numero solo distingvi potest ab alio ejusmodi Individuo: non autem fit ratione eius differentiæ, quâ natura hujus & illius Individui (sub eadem tamen specie & in eadem serie) Essentialiter ita distaret, ut unum ad alterius complementum aliquid conferret: cum specie differentes proprietates & operationes ibidem non deprehendantur: quomodo quidem fit in Sole, Luna, Phœnice, &c. ut potè quæ non sunt Individua, sed species Monadicæ: quomodo indigitantur.

4. Ex multiplicatione aut congestione Individuorum non est confusio Speciei: cum illa multiplicatio aut congestio fiat ratione prædicationis, servatâ differentiâ numericâ, tanquam inter multa ejusdem planè speciei Individua.

5. Sol non prædicatur de pluribus, numero differentibus: quia Sol tantummodo unicus: ergo Sol non est species. Refut: Fallacia secundum quid commissa. Nam distingvendum inter species, quæ semper ipso actu de pluribus, numero differentibus, prædicantur, & inter species, in quibus est saltem potentia prædicandi de pluribus, numero differentibus, non ex parte formæ, quæ tota adest, sed ex parte materiæ, quæ in pluribus Solibus, Lunis, &c. (non datis aut non præsentibus) deficit. Ac ejusmodi species dicuntur Monadicæ, quæ actualiter multiplicari dictam ob causam non possunt. Ergo licet Sol non prædicetur ipso actu de pluribus Solibus, non existentibus: interim tamen inest Soli aptitudo & potentia prædicandi de pluribus Solibus, numero differentibus, si modo etiam revera darentur. Nam illud Virgilianum in Bucolicis (Sæpè ego longos cantando puerum memini me condere Soles) est Metonymicum: cum longi Soles, in plurali numero, longiores dies æstivos significant.

6. Syllogismus hic ex numero 67. Logicæ Bartholini, comprobans, Individua non esse species, propriè & exactè loquendo (scilicet: Omnis forma specifica, priori superveniens, perfectior & nobilior est ea, cui supervenit: at-

" Régi nyomatványok, Lőcse, evang. : "
/314.ig.j./

qui in Individuis humanis est non alia forma, priori illi superveniens: ergo in Individuis humanis est non ulla perfectior forma & nobilior ea, cui superveniat, & per consequens, Individua Humana sunt non Species) est, inquam, hic Syllogismus primæ Figuræ (ex Loco Comparatorum Topico) in Modò Darij: quia Minor & Conclusio non habent negationem, sed infinitatem, quippè quæ æquipollet particularitati affirmatæ.

Ex Disputatione 11.

1. Postrema Sex Prædicamenta definitionem nullam perfectè admittunt: Ergò non sunt summa Genera. Resp: Procedit argumentum ex falsa hac hypothesis: quasi antecedens hoc esset ipsius Bartholini num: 173. & 174. in Logicis: cum tamen potius sit Keckermanni, qui ad hanc Thomæ Aquinatis Objectionem (Si sex postrema Genera sive Prædicamenta continerent res absolutas, cum respectibus implicitas, fierent Entia per aggregationem & diversorum essent generum: atqui sunt absoluto-relata: ergò sunt diversorum generum) respondet, esse posteriora Prædicamenta saltem secundariò talia, & viliora prioribus illis Prædicamentis, ut in quibus disponuntur Entia contraria & per Accidens, ita, ut Definitionem nullam perfectè admittant, imò ut à negotio Logico optimè abessent. Hactenus Keckermannus, satis duriter, ne gravius quid jam adjiciam simul cum causâ genuina istius sive vehementiæ sive arrogantiæ, &c. Ibi verò Bartholinus, conferens Thomam Aquinatem & Keckermannum, neutri prorsus adstipulatur, imò Keckermanno & ipsius Responsione relicta, Thomæ Aquinatis sententiam hac in parte ita recipit, ut postrema quidem Sex prædicamenta dicantur Absoluto-relata, hoc est, partim ex Absolutis, partim ex relatis causam & originem habentia, interim non ad diversum planè genus referenda: quia de eodem Ente sunt participantia: uti sub initio Disputationis secundæ dictum.

2. Immanentis actionis motus est animi sive Intellectus: quomodò Transeuntis actionis motus est corporis.

3. Actio & Passio in realitate inque uno motu reali conjunguntur. Pro diversitate autem respectûs, disjunguntur.

4. Mutatio non est genus Univocum Actionis & Passionis: quia aliter habet in agente, aliter in patiente. Univocatum autem est, quod cum pluribus idem habet nomen & eandem Definitionem Univocantis: Bartholinus num: 97, in Logicis.

5. Actio Transiens transeundo vel progrediendo ad extra perficitur. Cessante autem transitione ad extra, cessat etiam Actio Transiens.

Ex Disputatione 12. & Postremâ.

1. Prædicabilium Doctrina non promanavit à Porphyrio, tanquam ab Apostata, sed tanquam à quodam Aristotelis Interprete. Ergò non cudebat

in se

" Régi nyomatatvénok, Lőcse, evang. : "
/314. ig. j. /

12

ipse Fidei dogmata, non
orum doctrina erant in
ad petitionem ejusdem
& Logicè non aberrante

2. Aristoteles aut
plena enumeratio in hac
nemine, ut quidem Porp
scripsit. Nam nolle est
tamen ab externo volun
interno voluntatis princ
volebat quidem scribere
enti scriptionem (si
ctatus.

3. Qui necessaria o
dicabilia omittit, ille ne
logismus saltem Topicus
cum possint ista omitti
se, Minor etiam probabi
necessarium omittit, &
cum Metaphysicis loquitur

4. Philosophum n
nifestè ex diligentiori C
facitè aliquid adijcere po

1. In agricultura est
est & Actio & Passio: d
qui hæc duo: Actio &
ter se, ac proindè in C
Actio & Passio non sun
est Actio, quatenus agr
gricultura est Passio, q
scinditur. Ergò in Agr
non autem in Agricultu
non est simpliciter Actio
sim peculiari modo est p

2. Ipso actu scribe
scribens: Ergò literas p
constans non ex utraqu

ipse Fidei dogmata, nobis obtrudenda, sed quæ in Philosophiæ Prædicamen-
torum doctrina erant intellectu difficilia, illa, absque ulla hærescos suspicione,
ad petitionem ejusdem Chrysaorij, declaravit. Eundem Logicè procedentem,
& Logicè non aberrantem, in Logicis tutò sequi possumus.

2. Aristoteles aut noluit, aut non potuit scribere Prædicabilia: non est
plena enumeratio in hac Disjunctione: quia poterat etiam non velle: cum à
nemine, ut quidem Porphyrius, fuerit rogatus, ut scriberet: idcirco etiam non
scripsit. Nam nolle est ex interno voluntatis principio aliquid averfari, sed
tamen ab externo voluntatis principio cogi. Non velle autem est quidem ex
interno voluntatis principio aliquid averfari, sed tamen non reluctari. Non
volebat quidem scribere Prædicabilia Aristoteles proprio motu, interim pe-
tenti scripturam (si scilicet quis talis inventus aut datus) non fuisset relu-
ctatus.

3. Qui necessaria omittit, discenda omittit. Qui, informans Logicè, Præ-
dicabilia omittit, ille necessaria omittit. Ergò discenda omittit. Resp. Est Syl-
logismus saltem Topicus, non Demonstrativus: quia Major est probabilis:
cum possint ista omiffa videri maximè necessaria, cum tamen talia non sint per
se, Minor etiam probabilis: quia Prædicabilia planè omittens, demum quid
necessarium omittit, & quidem necessitate expediendiæ: uti Logici nonnulli
cum Metaphysicis loquuntur. Ergò nihil hîc necessitatis simplicis & absolutæ.

4. Philosophum non planè omiffisse Prædicabilia, patet evidenter ac ma-
nifestè ex diligentiori Categoriarum consideratione. Inventis ipse Porphyrius
facitè aliquid adijcere potuit.

Corollaria.

1. In agricultura est passio: in agricultura est actio: Ergò in agricultura
est & Actio & Passio: quia quæ sunt eadem uni tertio, inter se sunt eadem: at
qui hæc duo: Actio & Passio: sunt eadem uni tertio: ideoque sunt eadem in-
ter se, ac proindè in Conclusionem jungi possunt. Resp: Non sequitur: quia
Actio & Passio non sunt eadem uni tertio, nempe agriculturæ. In Agricultura
est Actio, quatenus agrum colens, mediante aratro, proscindit terram: in A-
gricultura est Passio, quatenus ab agrum colente, mediante aratro, terra pro-
scinditur. Ergò in Agricultura suo modo est Actio, & suo modo est Passio:
non autem in Agricultura simpliciter est Actio & passio: quomodo in motu
non est simpliciter Actio & Passio, sed suo peculiari modo est actio, suo vicis-
sim peculiari modo est passio.

2. Ipso actu scribens format scripturam: Literas pingens est ipso actu
scribens: Ergò literas pingens format scripturam. Examen. Est Syllogismus
constans non ex utraque necessaria propositione, sed saltem ex altera. Pro-
babilitas

abilitas est in Majori: quia ipso actu scribens, non semper format scripturam, sed interdum lineis & ductibus quibuscunque utitur scribendo. Necessitas autem est in Minori: quia ut literas pingens est ipso actu scribens: sic ipso actu scribens est literas pingens. Ergo est Syllogismus non Apodicticus, sed Dialecticus.

3. Ventus Latinis & Germanis, imò etiam Polonis, Bohemis, Moravis, Sclavis, &c. est à veniendo. Ergo casu exitit aut casu rebus supervenit naturalibus: id quod etiam Græcum ἀνεμος innuere videtur: quod sine lege ac obiter saltem rebus naturalibus advenerit ventus. Respon: Geminus Notationis Elenchus, dum nominis Interpretatio ex ipsa rei natura non declarata & accommodata. Nam 1. ventus quidem à veniendo denominatur in varijs Lingvis, non autem eo, quod ejus ortus fortuitus, sed potius, quod primævam ejus originem ut & omnium ultimam ejus cessationem ostendere non valeamus, dicente ipsemet Christo Joh: 3. Spiritus, hoc est, ventus, ubi vult, spirat, & vocem ejus audis: sed nescis (primum scilicet punctum) undè veniat, & (ultimum punctum) quo vadat, aut ubi desinat. Est itaque commissa etiam Causæ fallacia 2. Quoad Græcam appellationem, idem planè respondendum venit: quod non obiter introierit ventus (confideretur Historia Creationis) sed quod magno consilio creatus & introductus, modo huc, modo illuc feratur.

4. Scurra est: ergo per forum & per plateas Civitatis temerè discurret. Resp: Secundum non causam: ut causam, fallacia, quæ solvitur negatione, secundum Bartholinum num: 462. sub finem ipsum Logices. Itaque negatur consequentia, eò, quod Allusio allegetur pro vera derivandi ratione: cum Scurra non sit à discurrendo, sed à græco, σκῆρ hoc est, oletum, quod, tanquam sordidum quid, quò citius, eò melius removetur: sic Scurræ, tanquam inutilia congressuum & colloquiorum honestorum pondera, tempestivè removenda, ne suo foetore sint nocumento aut impedimento, &c.

Quæstiones Logico-Theologicae.

1. Qualis fuit Logicus ipse Apostolus Paulus?

Resp: Non sanè mediocris, etiam ante conversionem atque illuminationem à Spiritu Sancto peculiariter factam. Nam optimo Præceptore Galimatiele usus: indè accuratè institutus ipse in omnibus, ad legis divinæ cognitionem & professionem (qualis quidem tum temporis fuerat) necessarijs: Act: 22. 2. Quia cum quibuslibet Philosophis congregari & colloqui Athenis (cum eæ adhuc flourerent) ausus: Act: 17. 3. Quia non nisi artificium Logicum ex singulis ipsius elucet scriptis Canonicis, præsertim ex Disputationibus, in

" Régi nyomtattérnök, Lőcse, evang. : " /314. ig. j. /

us, in Epistola ad Rom
verbum λογιστας verè

2.

Resp: Insignis: in
(scilicet Philosophicâ:
cula concessisse scribantur
crarum notitiam pro mot
buscunque ratiocination

3. An etiam

Vtique. Nam Libri
sposuit per certas Narra
aut decisiones: imò ibid
etiam Jurisprudentiæ, &
& Disciplinarum fuisse p
commendatur: Job: 1.
tra amicos obloquentes.
egit: Job: 10. Ut Mar

9. Ut Ethicus, sententia
gnus erat inter om
numerofam h
po

us, in Epistola ad Romanos frequentioribus: ubi cap: 3. (ibidem) versu 28,
verbum λογικῶς verè adhibet ipse Logicè ac ratiocinativè.

2. *Imò qualis fuit Moses Logicus?*

Resp: Insignis: indè legitur eruditus in omni Ægyptiorum sapientiâ
scilicet Philosophicâ: cum ipdem Ægyptij solis Philosophis Regni gubernas
mula concessisse scribantur post eursum Philosophicum absolutum & rerum fac
rarum notitiam pro more gentis paratam): indè legitur potens fuisse in quib
uscunque ratiocinationibus atque operationibus suis: Act: 7.

3. *An etiam in Libro Iobi quid Logicæ eruditionis?*

Vtique. Nam Librum suum, multorum certè capitum, eleganter ipse dis
posuit per certas Narrationes, Sermocinationes, earundemque discretionis
aut decisiones: imò ibidem cernere est, ipsum non tantùm Theologiæ, verùm
etiam Iurisprudentiæ, Medicinæ & Philosophiæ adeoque omnium Artium
& Disciplinarum fuisse peritissimum. Ab ipso DEO pietas eius & rectitudo
commendatur: Iob: 1. Ut Iureconsultus, causam suam optimè tutatus con
tra amicos obloquentes. Ut Medicus & Physicus, de Hominis Generatione
egit: Iob: 10. Ut Mathematicus, de Arcturo, Hyadibus & alijs egit: Iob:
9. Ut Ethicus, sententias ubique adhibuit præclaras. Ut Politicus, ma
gnus erat inter omnes Orientales sui temporis. Ut Oeconomicus,
numerofam habebat familiam & divitias multas, ante &
post tentationes: Iob: 1. & 42, &c.

F I N I S.

" Régi nyomtattványok, Lőcse, evang. : "
/314.ig.j./

15